

Павлодар мемлекеттік педагогикалық институты
Анатомия, физиология және дефектология кафедрасы

Тақырыбы: Арнайы мектептердегі даму мүмкіндігі шектеулі балаларды оқуға үйрету әдістемесі

Қабылдаған: Ахметова А.Е.

Орындаған: Әлмахан М.

Жоспар:

- 1.МШ балаларды оқуға үйрету әдістемесі
- 2.Оқу дағдыларының қалыптасуы

1. Адамның жүйке жүйесі қоршаған ортамен үздіксіз байланыс процесінде дамиды, оқыту мен тәрбиеде мұғалімнің міндеті – баланың саналы қызметінің формалары мен даму заңдылықтарын білу және сол процеске, белгілі бағыт мақсат көздеп, әсер ету.

Адамның психикалық қабілеті сезім мүшелеріне сыртқы дүниенің ықпал етуі арқылы, сезім мүшелерін жаттықтыру арқылы дамиды.

Мектепке алғаш келген бала ежелеп оқиды, оның көру аумағында бір ғана әріп тұрады, көбінесе қайта – қайта бұрын оқыған әрпіне көз жүгіртіп отырады, әр әріпке жекелеп көз тоқтатады “ **Оқу аумағы**” тар болады. Осының салдарынан олардың оқығанды түсіну дәрежесі төмен. Ал әріпті тану дағдысының қалыптасып жетілуімен қабат баланың “ оқу аймағы, көру” кеңейіп, ол бірте – бірте буындап оқуға, онан әрі тұтас сөзді оқуға дағдымен бастайды. “ Дағды – деп көрсетеді психолог **С.А.Рубенштейн** -, саналы түрде автоматтанған қимыл – әрекет түрінде көрінеді, ал сонан соң әрекеттің автоматтанған тәсілі ретінде қызмет атқарады” Мұндай дағдыға ие болу балаға оңай емес, ол көп күш – жігер жұмсайды, мұнда әсіресе зейіні мен еркі үлкен роль атқарады.

Сауат ашу кезінде бала бар зейінін жеке әріптерді, буындарды қосып оқуға жұмсайдыда, сөздердің арасындағы байланыстарға зер салмайды. Осыған орай, олардың түсініп оқудан гөрі механикалық оқуы басым болады.

Сауат ашу кезеңінде оқушылардың оқу техникасын, меңгеру процесі, қарастырылады. Жыл аяғында олар буындап оқуда тұтас сөз оқуға көшеді.

Оқуға үйретуде әр оқу жылында оқу сабағына қойылатын талаптар күрделене береді: оқушылардың өздігінен орындалатын жұмыстарын белгілеу, оған мұғалімнің үнемі және міндетті түрде басшылық жасап отыруы. Оқушылардың оқыған шығарма мазмұнын қаншалық дәрежеде түсінгенін және меңгергенін т.б.

Сыныпта оқылатын әдебиеттік оқу сабағының негізгі міндеті таныммен, тәрбиені ажыратпай бір процесс ретінде қарай отырып, мектеп оқушыларының саналы саналы түрде қоғам туралы пікірін қалыптастырып, әдеби – көркем шығармалармен танысып, және ғылыми – көпшілік мақалаларын оқып, талдай білуге үйрету болып саналады

Көмекші мектептерде әдебиеттік оқу сабағының жалпы міндеттеріне қоса мүмкіндігі шектеулі балалардың тілдерін түзетуде, жылдам оқып үйренуі, кейбір логикалық ойлау қабілеттері кемістіктерді жоюға, әсіресе болжалған күрделі оқиғалар мен құбылыстардың арасындағы байланыстарды түсіндіріп ретімен, бір – біріне жалғастырып, талдай білуге үйрету мәнерлері де кіреді.

2. **Дағды** – әрекеттің адам бойында орнығуы. Әрекетке ең алғаш кіріскен кезде адам олақ, басы, артық көптеген қимыл – қозғалыстар жасайды. Мысалы, бала оқуға үйрене бастаған кезде қаншама қимыл – қозғалыстар жасайды.

Атақты физик **М.Лауэ** оқу, білім жөнінде айта келіп: «Білім – бүкіл оқығандарың ұмытылып қалғанда, бойыңда сақталатыны», - дейді. Бұл сақталып қалатын не? Ол – әдет, сенім, бағыт, дағды және қабілет – міне, нағыз білім – осылар!

Қандай да болмасын дағдыға бала басқалармен қарым – қатынас жасау барысында үйренеді. Бала үлкендердің істеген әрекеттерін көріп бақылап, оған еліктейді, кейін оны өзі істей бастайды. Ал оқытуда мұғалім дағдыландыратын әрекеттерін әдейі көрсетеді, түсіндіреді, балалар оның орындалуын бақылайды. Осы процесс, сыртқы әрекеттің адамның бойына сіңіуі, ішкі психикалыққа айналуы – интериоризация деп аталады. Әдістемелік әдебиеттерде оқу дағдыларына толық сипаттама берілді. Ол И.А.Шербакова, В.Г.Грецкий, А. Адамович, С.Рахметова, Т.Әбдікәрімова т.б оқу дағдыларының 4 жағын көрсетті.

Оқу дағдыларының қалыптасуы

Дұрыс оқу

Саналы оқу

Шапшаң оқу

Мәнерлеп оқу

- * **1. Дұрыс оқу** – сөздің немесе сөйлемнің дыбыстық, сөздің құрамын бұзбай, бұрмаламай оқу деген сөз. Дұрыс оқудың негіздері алғашқы оқу – жазуға үйрету болып саналады.
- * **2. Саналы оқу немесе түсініп оқу** – оқушының оқыған мәтінінің мазмұнын оның, терең ұғынуы болып саналады. Бұл әрбір сөздің мағынасын түсінудегі, әр бөлімді логикалық – психологиялық байланыстардан келіп шығады.
- * **3. Шапшаң оқу** – мәтіндегі сөздерді қалай болса солай бастырмалатып оқу емес, керісінше сөздердің ара жігін ажыратып, оқығанды түсінетіндей шапшаңдылықпен оқу.
- * **4. Мәнерлеп оқу** – дауыс интонациясы арқылы автордың ойын білдіру, мазмұндық екіпінін дұрыс қоя білу, оқығанды дұрыс түсіну.